

În secolul vitezei

Scrisorile merg cu calul

Șaptezeci de poștași la 60.000 de locuitori pe care îi au Munții Apuseni. Oameni care, fără să țină seama de anotimp, parcurg zilnic zeci de kilometri, pentru a distribui corespondența. Cu toate că s-au obișnuit cu sezonul rece, poștașii din Apuseni spun că niciodată nu le-a fost atât de greu ca în iarna aceasta să își îndeplinească datoria.

“Numai dus-întors fac 50 de kilometri”

Pe Laurențiu Lazăr, din Geogel, l-am întâlnit pe la orele 10.00, în centrul comunei Râmet, unde venise, călare, să facă schimbul de corespondență. Fiindcă drumul între cele două localități era blocat de nămeți de un metru și jumătate, autoturismul Oficiului Județean de Poștă a adus la Râmet corespondența pentru toate localitățile din zonă, respectiv Ponor, Brădet și Geogel, unde s-au adunat, ca la un semnal, toți factorii poștali din zonele amintite. “Am făcut 25 de kilometri până aici și mai fac înapoi încă 25, iar apoi trebuie să merg prin toate satele comunei, pe toate dealurile, să distribui corespondența, mandatele, pachetele și poate că, pe la șase-șapte seara, ajung acasă”, a spus Laurențiu Lazăr, explicând apoi că satele cele mai apropiate sunt la distanță de 3-4 kilometri unul de celălalt. Lângă el, sosiți cu sania trasă de cal, fac schimbul de corespondență Liviu Luca din Ponor și Viorel Doljște din Brădet. Cei doi deserveau peste 1.500 de oameni, amândoi fiind nevoiți să bată cele 12 sate pe care le au în “parohie”. Amândoi sunt bărbați trecuți de 45 de ani, cu fețe aspre, de moți hotărâți să își îndeplinească îndatoririle, cu orice efort și parcurg drumul până la Râmet de șase ori pe săptămână, atâta timp cât viscolul și zăpada țin blocat drumul până în comunele lor. “Eu vin de la zece kilometri, din Brădet și nici până acolo nu ajunge mașina și, când am de dus pensii, ajung tot seara, pe la zece, acasă, că am de umbilat pe dealuri. Cu zăpada asta mare ne-am obișnuit, dar parcă așa greu nu ne-a fost niciodată”, a spus Doljște. “Întri în casă la om, acțiți mandatul sau îi dai recomandată și, când ieși, nu mai vezi urmelor pe care ai venit, că le acoperă zăpada”, a mai spus Viorel Doljște.

“Auzi lupul și te rogi să nu simtă calul”

“Se întâmplă să te prindă noaptea prin cătune și auzi cum urlă lupul pe dealuri și te rogi să nu simtă calul, că atunci se reped în haia și te fac fărâme. Nu știu ce mama naibii s-au strâns atâția lupi prin pădurile din Ponor, că acum câțiva ani parcă nu erau așa de mulți”, a spus Liviu Luca, factor poștal în comuna natală a lui Victor Ciorbea. “Ce-i mai rău că și ziua se apropie de sate și atunci intri într-o curte și aștepti o oră-două, să plece”, a descris Doljște greutatea pe care le are de înfruntat factorii poștali din Apuseni. Din nefericire, Luca, Lazăr și Doljște nu sunt cazuri izolate, toți factorii poștali din munți având de înfruntat aceste condiții de muncă. Asta nu din pricina numărului de oameni pe care îi deserveau, ci pentru faptul că așezările sunt răsfirate pe dealuri și, într-un singur sat, între două case, trebuie să meargă omul chiar și un kilometru. Conform spuselor oficialilor, în aceeași situație sunt și factorii poștali din Mogoș, Albac, Horea, Avram Iancu, Almașu Mare, Întregalde și din alte comune, unde lucrătorii poștei au cai în dotare.

“Suntem singura legătură dintre oameni”

“Să distribuim corespondența este singura noastră misiune oficială, dar, în afară de faptul că ducem oamenilor informații din țară, ducem și informații din comună, din sat și chiar din vecini”, a spus Laurențiu Lazăr, din Geogel. “Avem mulți bătrâni pe sate și te roagă să le duci când mai treci pe acolo zahăr, ulei, chiar și pâine, fiind imposibil să meargă ei kilometri prin zăpadă”, a continuat acesta. Laurențiu Lazăr a mai spus că, deseori, sătenii apelează la factorii poștali pentru a-și transmite unul altuia diverse mesaje. “...că ăia mai bătrâni mă întreabă cine o mai murit prin sat, tinerii își dau întâlnire și primarul îi cheamă pe consilierii la ședințe”. Chiar dacă, în această zonă, Compania Națională de Poștă nu înregistrează profitori deosebite, activitatea este menținută tocmai din considerentul acesta social, care uneori contează extrem de mult în localitățile din munți, unde, timp de trei luni pe an, drumurile sunt acoperite de nămeți, iar singurii care circulă între case sunt poștașii sășteși sau factorii poștali de circumscripție rurală - așa cum preferenșii sunt denumirea lor oficială.

Înveșmântați în costumele lor albastre cu dungă roșie, călare, cu sania, cu schiurile sau uneori chiar cu rachetele de zăpadă, poștașii din Apuseni, cu tolbele în spinare, continuă să ducă moșilor scrisori, mandate și pachete, dar mai ales veștile de la vecinii de pe deal.

Emanuel Ionescu

Șteampuri miniaturale în funcțiune la Muzeul Aurului din Munchen-Germania

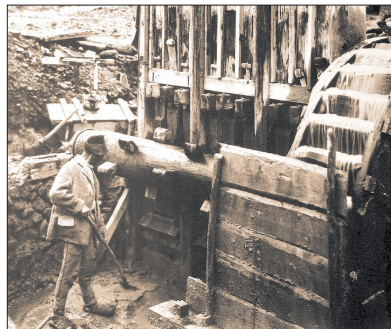
Dumitru Cosma, un artizan vestit al zilelor noastre

În satul Corna, aparținând de comuna Roșia Montană, undeva aproape de drumul ce șerpuieste, urcând de la Abrud spre Roșia Pieni, la Uzina “Cuprumin”, îl putem găsi pe domnul Dumitru Cosma - pe care toată lumea din zonă îl cunoaște ca pe un om cu calități deosebite și mai ales ca pe un tâmplar de mână întâi. Am avut curiozitatea să aflăm mai multe despre domnia sa, astfel încât am descins la domiciliul său, într-una din zilele trecute. L-am găsit în plină activitate, muncind de zor în atelierul său de tâmplărie. Cu toate că era foarte ocupat, a avut amabilitatea să ne dea câteva detalii despre activitatea sa. Mai întâi de toate, am aflat că are 60 de ani, iar, din anul 1995, s-a pensionat. În tinerete, a făcut școala de meserii din Abrud, apoi liceul secolar. A urmat o școală de maiștri în orașul Brad, unde a făcut cursul Școlii Tehnice de Topografie Minieră de doi ani. S-a angajat apoi la Întreprinderea Minieră Baia de Arieș, ulterior la fostul IPG Abrud, de unde, în 1995, s-a pensionat. În afara orelor de serviciu, acasă, Cosma lucra tâmplărie, o meserie pe care a îndrăgit-o încă din anii tinereții. Activitatea domnului Cosma a mers însă mai departe și, așa cum afirma el, “mi-am luat înima în dinți și m-am apucat și de sculptură”. Întâi a făcut niște figurine din lemn. Acestea reprezentau, în general, animale sălbatice, cerbul carpatin, capra neagră, lebede, berze, chiar și machete cu elefanți. Ceea ce

trebuie subliniat este faptul că toate acestea erau sculptate în lemn, dintr-o singură bucată, lucru care pur și simplu impresionează, mai ales că și nealtea de bază folosită este briceagul. E lesne de înțeles atracția aceasta de sculptare a animalelor sălbatice, deoarece Cosma a fost și vânător, din anul 1973.

După Revoluție, din anul 1992, Dumitru Cosma și-a deschis atelierul de tâmplărie în gospodăria proprie. De atunci, a început să lucreze și machete de șteampuri în miniatură, exact cum erau ele pe vremuri, dar făcute la o anumită “scară”. În ceea ce privește tâmplăria, de când a deschis acest atelier, nu a avut nici un gol de producție. În permanentă, a avut oameni programați pentru diferite comenzi de uși, ferestre, de diferite tipuri și modele, după cum solicitau clienții. Diferite mobile, mobilă de bucatărie, mobilă din lemn de cireș pentru camere, la zeci și sute de clienți.

Povestea șteampurilor miniaturale sculptate de către acest artizan de excepție au stârnit curiozitatea și admirația unor oameni din Germania. Astfel, un profesor din Munchen, care le-a văzut, fiind venit în zonă pentru consultații - în probleme de aur - a fost profund impresionat, ducând în Germania prima machetă de șteampuri de la Cosma. Aceasta a ajuns la Muzeul Aurului din Munchen, care colectează mostre de aur din toată lumea, inclusiv de la Muzeul Aurului din Brad, după cum a declarat domnul Cosma. Ajuns la muzeul din Mun-

chen, nemții le-au făcut funcționabile, prin adaptarea unui motor, astfel încât, pe toată durata cât era deschis muzeul, în permanență acestea funcționau, se învăteau exact cum funcționau în realitate, în vremurile trecute, când aurul din Apuseni se extrăgea în acest mod, aceste șteampuri constituind o atracție deosebită pentru vizitatorii muzeului. Cosma poate fi mândru, întrucât numele său figurează în acest muzeu pe această manoperă artizanală a șteampurilor din Carpați, de o inestimabilă valoare istorică.

O altă preocupare a domnului Cosma este și apicultura. Aici el a dorit să ne relateze o scurtă istorie, pe care o redăm așa cum a fost înregistrată pe bandă magnetică: “Eu am albine de la vârsta de 14 ani. Prima familie de albine pe care am avut-o am prins-o în pădure. Am fugit după roi 3 km, până ce s-a așezat. Probabil a scăpat de la un apicultor care nu l-a luat la timp. De atunci și până azi am avut albine. Acum am 40 de familii, în

stupi sistematice. E o îndeletică extraordinară. Pur și simplu nu luam ani de zile miere de la stupi, pentru a se hrăni și a fi sănătoși. De multe ori, trebuia s-o iau, pentru că se umpleau lăzile. Le lăsam așa câte 2-3 ani, fără să le iau mierea, atât îmi erau de dragi”.

În final, l-am întrebat pe interlocutorul nostru ce planuri de viitor are, deoarece este în zona de relocare a investiției RMGC și iată ce ne-a relatat: “Noi, de la bun început, am fost de acord cu această investiție, ținând cont că e de interes general. Acum am terminat cu actele judiciare pe terenuri, urmează să vină cu oferta. Am fost duși la Alba Iulia, să vedem zona de strămutare. Mi-a plăcut, e o zonă excelentă, foarte frumoasă, dar acum să vedem cum se va ține de cuvânt compania”.

La sfârșit, nu mai comentăm nimic, faptele acestui om spun totul și nu ne rămâne decât să-l felicităm și să-i urăm sănătate și succese pe mai departe.

Vasile Ban

Cross-ul moșilor în Munții Apuseni

Pentru a arăta că pot fi și sportivi buni, bătrânii din Munții Apuseni s-au decis să se întrecă, pentru a vedea care e mai rapid. În această activitate, s-a implicat și primarul comunei Horea, Cornel Olar. Participanții trebuie să îndeplinească principala criteriu - vârsta minimă 60 de ani - și să treacă cu bine de vizita medicală. Doar așa se vor putea alina la linia de start, pentru traseul în lungime de 200 de metri. Acest concurs al moșilor este organizat în fiecare an, în luna februarie. Moșii au spus că se vor antrena zilnic, pentru a fi cât mai pregătiți la concursul din anul următor.

Nicolae Pop

Năzdrăvăniile unui fost miner

Chiar dacă, o viață întreagă, Dumitru Balea din satul Soharu a îmbrățișat meseria de miner, iar apoi cea de artificier, nici acum, când a ieșit la pensie, nu a renunțat la marea sa pasiune, aceea de a scormoni după bogățiile din adâncuri. Tânjind să muncească ca și pe vremuri, când scotea, la Roșia, minereul auro-argintifer, bărbatul și-a săpat acasă o galerie subterană de 13 metri lungime. De aici a scos sute de metri cubi de piatră, pe care a folosit-o la construcția unei “vilișoare”. În partea de sus a casei mai are încă 60 de care de piatră, ca să-și ridice un grajd.

El a spus că s-a apucat de aceste năzdrăvăni după ce fiul mijlociu s-a căsătorit, luând decizia să-l lase pe acesta în propria casă. Atunci s-a hotărât să o ia de la început, cum a făcut-o cu zeci de ani în urmă.

Dar “tânărul miner” nu s-a oprit aici. După ce și-a construit tot felul de

instalații de biogaz, cositoare electrice, acum și-a săpat și un heleșteu lung de 60 de metri și adânc de 3 metri, pe care l-a populat cu pește (caras și crap), a plantat în gospodărie peste 100 de pomi fructiferi, mai ales meri și peri, iar, în jurul lor, peste 1.500 de puieți de brad, paltin, frasin și alte specii.

Dumitru a spus că, după ce va scoate destulă piatră pentru construcții, galeria din ograda va fi transformată în cramă. La 61 de ani, bărbatul spune că se simte ca un fecior. Pe Dumitru îl îngrijorează însă vremurile de acum. Mezinul familiei a călcat pe urmele tatălui și este tot miner. Bătrânul crede că, dacă strănii aștia nu vor începe cât mai repede lucrările la Roșia Montană, băiatul lui va rămâne șomer și nu știe din ce poate trăi aici, pentru că de agricultură și să crească animale nici nu poate fi vorba.

Marius Leu